

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Bilgi Okuryazarlığı Özyeterlik Algılarının Web 2.0 Teknolojileri Kullanma Durumlarına Göre İncelenmesi

An Investigation of ICT Students' Information Literacy Self-Efficacy Perceptions According to Their Web 2.0 Technology Use

Meltem Gülnar

MEB, Hayatboyu Öğrenme Genel Müdürlüğü
mgulnar@meb.gov.tr

Sami Acar

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, BÖTE
samiacar@gazi.edu.tr

Alıntılama: Gülnar, M. & Acar, S. (2018). Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Bilgi Okuryazarlığı Özyeterlik Algılarının Web 2.0 Teknolojileri Kullanma Durumlarına Göre İncelenmesi. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi (UEAD)*, 2(1), 54-65.

Geliş tarihi:
21 Şubat 2018
Kabul tarihi:
16 Mart 2018

Sorumlu yazar:
Meltem Gülnar
mgulnar@meb.gov.tr

© 2018 UEAD.
Bütün hakları saklıdır.

Özet: Bu araştırma, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü (BÖTE) öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algılarının cinsiyet, sınıf düzeyi, internet kullanma sıklıkları ve Web 2.0 teknolojileri kullanma sıklıkları açısından incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma grubu, 2015-2016 eğitim öğretim yılında Gazi Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümünde öğrenim gören basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile seçilen 196 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmanın veri toplama aracı olarak kullanılan ölçeğin birinci bölümünde üniversite öğrencilerinin kişisel bilgilerine ilişkin maddeler; ikinci bölümünde ise Web 2.0 teknolojileri kullanma durumlarına ilişkin maddeler yer almaktadır. Üçüncü bölümde ise Akkoyunlu ve Kurbanoglu (2004) tarafından geliştirilen bilgi okuryazarlığı özyeterlik algı ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde, t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, BÖTE öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı öz-yeterlik algılarının cinsiyete, sınıf düzeyine ve Web 2.0 teknolojilerinden Viki, Podcast ve Anlık Mesajlaşma Siteleri kullanma sıklıklarına göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğrencilerin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algılarının yüksek olduğu sonucuna da ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Bilgi okuryazarlığı, özyeterlik algısı, Web 2.0 teknolojileri*

Received:
21 February 2018
Accepted:
16 March 2018

Corresponding author:
Meltem Gülnar
mgulnar@meb.gov.tr

© 2018 UEAD.
All rights reserved.

Abstract: This study aims to evaluate information literacy self-efficacy perception of students in a department of Computer Education and Instructional Technologies (CEIT) with regard to gender, grade level, frequency of internet usage, and frequency of Web 2.0 technologies usage. Survey model was used for this research. The study group of this research consisted of 196 students, who were selected with random sampling method, in the department of CEIT at Gazi University in 2015-2016 academic year. Used as data collection tool of the research, the first part of questionnaire contains items related to students' personal information, second part contains items related to Web 2.0 technologies usage state, and information literacy self-efficacy perception scale developed by Akkoyunlu and Kurbanoglu (2004) is used in the last part. t-test and Analysis of Variance (ANOVA) were used for the analysis of collected data. The results showed that there was a significant difference in information literacy self-efficacy

perception of CEIT students with respect to gender, grade level, and frequency of usage of Wiki, Podcast, and Instant Messaging Websites of WEB 2.0 technologies. Besides, it was figured out that information literacy self-efficacy perception of students was high.

Keywords: *Information literacy, self-efficacy perception, WEB 2.0 technologies.*

1. Giriş

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler bilgiye erişimi ve bilgiyi işlemeyi kolaylaştırarak dünyayı küreselleştirmiştir. Teknolojinin hızlı değişim ve gelişim içinde olması eğitim alanında da kendini göstermiş, bireylerin sahip olması gereken bilgi ve becerilerde de değişikliklere sebep olmuştur. Eğitim kurumlarından beklenen, teknolojiyi etkin bir şekilde kullanarak bilgiye ulaşabilen, bilgiyi işleyebilen ve iletebilen bireyler yetiştirmesidir. Bireylerin gelişmelere ayak uydurabilmesi bir zorunluluk olduğundan bireylerin bilgi okuryazarlığı konusunda gerekli öz-yeterliğe sahip olması gerekmektedir.

Bilginin kısa sürede tüketildiği ve değerini kaybettiği bir toplumda, bireyler bilgi okuryazarlığı sayesinde yaşam boyu öğrenme fırsatları yakalamaktadır. Diğer bir ifadeyle, bilgi toplumlari artık hayat boyu öğrenme becerilerine sahip bilgi okuryazarlarına ihtiyaç duymaktadır. Bilgi okuryazarlığı kavramının eğitimin her kademesinde yer alması gerektiği vurgulanmaktadır (ALA, 1989; Akkoyunlu & Kurbanoglu, 2002; Carr, 1998). Bu gelişmelerin sağlanabilmesi için sadece öğrencilerin değil onlara rehberlik edecek öğretmenlerin de bilgi okuryazarı olması beklenmektedir.

Günümüzde bireylerin iyi bir bilgi okuryazarı olabilmeleri için interneti etkin bir şekilde kullanabilmesi gerekmektedir. İnternet sınırsız bilgi kaynağı ve bilginin paylaşılmasında yeni öğretim yöntemleri sunarak, öğrencilerin çeşitli bilgi kaynaklarına ulaşmasına olanak sağlamaktadır. İnternetin, öğrenme öğretme sürecinde yer almasıyla birlikte bilgi, dört duvar arasından çıkarak dünyaya yayılmıştır. İnternetin sağladığı bu olanak göz önüne alındığında, internet kullanımının eğitim süreçlerinde yer alması daha da önem kazanmıştır. En çok kullanılan teknoloji gruplarından Web 2.0 teknolojileri, internetin etkileşimli ve işbirlikli olarak kullanılması için oluşturulmuştur. Web 2.0 teknolojileri; Blog, Viki, Facebook, Podcast, MSN, Video Paylaşım Siteleri gibi araçlar için kullanılan üst terimin adıdır. Alanyazında Web 2.0 teknolojileri konusunda yapılan araştırmalar incelendiğinde, Web 2.0 teknolojilerinin öğrencilerin bilgi ve iletişim teknolojilerine adaptasyonunu sağladığı görülmektedir (Baran & Ata, 2013). Ayrıca öğrencilere, bilgi iletişim teknolojilerini kullanabilecekleri uygun ortamlar sunulduğunda bilgi okuryazarlık özyeterlik algılarının arttığı tespit edilmiştir (Usluel, 2007).

Bu açıdan bakıldığında, öğrencilerin Web 2.0 teknolojileri kullanma sıklıkları durumlarına göre bilgi okuryazarlığı özyeterlik algısını belirlemek, bu teknolojilerin eğitime entegrasyonunda araştırmacılar için bir sonraki aşamaya geçişte önemli bir basamak olacaktır. Bu sebeple üniversite öğrencileri ile onları yetiştiren akademisyenlerin bilgi okuryazarı olmaları ve onlardan bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin bir şekilde kullanmaları beklenmektedir. Bilgi okuryazarı bireylerinin çağımız için öneminden ve bu konuda yeterli araştırmanın bulunmadığından yola çıkarak bu araştırmada Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü (BÖTE) öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı öz-yeterlik algılarının Web 2.0 teknolojileri kullanma durumlarına göre incelenmesinin gerekliliği önem arz etmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, Bilgisayar ve ğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü ğrencilerinin bilgi okuryazarlığı zyeterlik algılarının cinsiyet, sınıf düzeyi, internet kullanma sıklıkları ile Web 2.0 teknolojileri kullanma sıklıkları açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

Belirtilen amaç doğrultusunda doğrultusunda belirlenen alt problemler ise aşağıda belirtilmiştir:

1. Öğrencilerin bilgi okuryazarlığı zyeterlik algıları düzeyi nedir?
2. Öğrencilerin Web 2.0 teknolojisi kullanma sıklığı nedir?
3. Öğrencilerin bilgi okuryazarlığı zyeterlik algıları cinsiyete göre değişmekte midir?
4. Öğrencilerin bilgi okuryazarlığı zyeterlik algıları internet kullanma sıklığına göre farklılık göstermekte midir?
5. Öğrencilerin bilgi okuryazarlığı zyeterlik algıları sınıf düzeyine göre değişmekte midir?
6. Öğrencilerin bilgi okuryazarlığı zyeterlik algıları Web 2.0 teknolojisi (Blog, Viki, Podcast, Video Paylaşım Siteleri, Anlık Mesajlaşma, Facebook, Twitter ve Instagram) kullanma sıklığına göre farklılık göstermekte midir?

2. Kuramsal ereve

2.1. Bilgi Okuryazarlığı

Bilgi okuryazarlığı kavramı ilk defa 1974 yılında ABD’de Bilgi Endüstri Derneği (*Information Industry Association*) Başkanı Paul G. Zurkowski tarafından ortaya atılmıştır (Badke, 2010). 1974 yılında ortaya çıkan bu kavram gerek kütüphanecilik gerek kütüphanecilik dışı alanlarda tüm dünyada kullanılan evrensel bir kavram hâline gelmiştir.

Alanyazında bilgi okuryazarlığı ile ilgili birçok tanıma rastlamak mümkündür. Yapılan ilk tanımlarda, bilginin bulunması ve kullanılması vurgulanırken daha sonraki tanımlarda problem çözme aşamalarından da bahsedildiği görülmektedir. 2000’li yıllarda yapılan tanımlarda ise bilgi okuryazarlığı kavramı hayatın tüm alanları ve diğer okuryazarlık becerileriyle ilişkilendirilerek, bilgi okuryazarlığı kavramının yararları ön plana çıkarılmıştır. Kurbanoğlu ve Akkoyunlu (2001) bilgi okuryazarlığını üst düzey düşünme becerisi gerektiren yaşam boyu öğrenme becerisi olarak tanımlamaktadırlar. Zaman içinde tanımların gelişimi incelendiğinde elde edilen en çarpıcı bulgu kapsamın giderek genişlediğidir (Kurbanğlu, 2010, s.729).

Bilgi okuryazarları ise, hem bilgi kaynaklarını hem de bu kaynaktan eriştikleri bilgiyi etkin şekilde kullanırlar. Bu durum bireylerin 21. yüzyıl üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesiyle sağlanacaktır. Bu sebeple öğrencilerin, okulların ve toplumun ihtiyaçları gözden geçirilerek çağın koşullarına ve beklentilerine uygun öğrenme ortamlarının düzenlenmesi gerekmektedir (Kurbanğlu & Akkoyunlu, 2001).

2.2. Web 2.0

World Wide Web (www)’in ikinci kuşağı olarak tanımlanan Web 2.0 kavramı, ilk kuşak web teknolojisi olan Web 1.0 teknolojisinden farklı özelliklere sahip araçları tanımlamada kullanılmaktadır. Web 2.0 kavramı, 2004 yılında O’Reilly ve MediaLive International tarafından organize edilen bir konferansta Web dünyasının geleceği hakkında beyin fırtınası yapılırken ortaya ıkmiş ve ilk olarak Tim O’Reilly tarafından kullanılmıştır (O’Reilly, 2005). Katılımlı ortam ve yapı oluştırmaya imkn sağlayan bir çok yeni uygulama ve araç içeren Web 2.0 kavramı, şemsiye bir kavramdır.

Web 2.0 teknolojisi, kullanıcıların internet üzerinde teknik engellerle karşı karşıya kalmadan içerik paylaşarak, internetin iş birliği ve sosyal etkileşim olanaklarından yararlanmasına olanak sağlamaktadır. Web 2.0 teknolojisi ile birlikte internet bilginin hazır alınıp tüketildiği ortam olmaktan çıkmış, içeriğin kullanıcılar tarafından üretildiği, paylaşıldığı ve iletildiği bir platform hâline gelmiştir.

Web 2.0 teknolojisinin getirdiği yenilikleri O'Reilly (2005) şöyle açıklamıştır:

- Web uygulamaları bilgisayara kurmadan, tarayıcı üzerinden çalıştırılabilmektedir.
- Kullanıcı verilerini kontrol edebilmektedir.
- Paket programlar kullanmak yerine web servisleri kullanılmaktadır.
- Kullanıcılara katılımlı ortamlar sağlamaktadır.
- Kullanıcılara ücretsiz servisler sağlamaktadır.
- Kullanıcılara değiştirilebilir veriler sağlamaktadır.
- Cihazdan bağımsız (farklı cihazlarla) çalışan yazılım sağlamaktadır.
- Kolektif aklı desteklemektedir (O'Reilly, 2005).

Yukarıda sıralanan özellikleri karşılayan çok sayıda Web 2.0 tabanlı uygulama ve ortam bulunmaktadır. Bu uygulama ve ortamlardan bazıları Blog, Viki, Podcast, sosyal ağlar, video paylaşım siteleri ve anlık mesajlaşma araçları şeklinde sıralanabilir.

3. Yöntem

3.1. Araştırma Modeli

Öğrencilerin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algılarını cinsiyet, sınıf düzeyi, internet kullanma sıklıkları ile Web 2.0 teknolojileri kullanma sıklıklarına göre incelemeyi amaçlayan bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli geçmişteki bir durumu veya hâlen var olan bir durumu betimlemeye çalışır. Araştırmaya konu olan durum kendi koşulları içinde var olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır, herhangi bir şekilde etkilenmeye ya da değiştirilmeye çalışılmaz (Karasar, 2009). Tarama modeli araştırmalarının avantajı oldukça çok örneklemeden elde edilen birçok bilgiyi ortaya koymasından gelmektedir. Bu tür araştırmalarda veriler, cevaplayan kişilere ait sıklık dereceleri ve yüzdeler şeklinde cetvel hâline getirilir ve rapor edilir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2013).

3.2. Çalışma Grubu

Bu çalışmada tarama araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2015-2016 eğitim öğretim yılı, bahar döneminde Gazi Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümünde öğrenim gören basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile seçilen 196 öğrenci oluşturmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada bilgi okuryazarlığı özyeterlik algısıyla ilgili veri toplamak amacıyla, birinci bölümde kişisel bilgileri ve Web 2.0 teknolojileri kullanma durumunu ölçen anket formu kullanılmıştır. İkinci bölümde ise Akkoyunlu ve Kurbanoglu (2004) tarafından geliştirilen bilgi okuryazarlığı özyeterlik algı ölçeği kullanılmıştır.

Kişisel bilgi formunda öğrenciye yöneltilen “Sınıfınız”, “Cinsiyetiniz” ve “Günde ortalama kaç saat internet kullanıyorsunuz” soruları yer almaktadır. Ayrıca Web 2.0 teknolojileri kullanma durumunu ölçerken “Hiçbir zaman”, “Nadiren”, “Bazen”, “Sıklıkla” ve “Her zaman” seçenekleri kullanılmıştır. Bilgi okuryazarlığı özyeterlik ölçeğinden alınan ortalama puan, 2,99’dan küçük ise düşük, 3-4,99 arasında ise orta, 5-7 arasında ise yüksek olarak sınıflandırılmıştır (Akkoyunlu & Kurbanoglu, 2004).

Bu araştırmada, anket uygulaması sonucunda toplanan veriler bilgisayar ortamına aktarılmış ve SPSS 23 paket programı aracılığıyla istatistiksel analizler gerçekleştirilmiştir.

Verilerin analizinde öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin istatistiklerde frekans (f) ve yüzde (%) kullanılırken, diğerlerinde parametrik testlerden Bağımsız Örneklem t-testi ve *Tek Faktörlü Varyans Analizi* testleri kullanılmıştır. Bu testlerin sonucu yansıtılmadan önce varyansların eşit olup olmadığına *Levene* testi ile bakılmış, varyans analizleri sonucunda $p < 0,05$ değeri anlamlı çıkanlar için bu anlamlı farklılığın kaynağının belirlenmesine yönelik *Post Hoc* testi yapılarak varyans analiz tablosunun anlamlı farklılık sütununda bu testin sonucu yansıtılmıştır. Varyans eşitsizliğinde *Post Hoc* testinden *Dunnet C*; varyanslar eşit olduğunda *Post Hoc* testinden *Tukey HSD* testi seçilerek anlamlı farklılıklara bakılmaktadır (Büyüköztürk, vd. 2013).

4. Bulgular

4.1. Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Araştırmaya katılan çalışma grubundaki öğrencilerin demografik özellikleri; cinsiyet ve sınıf değişkenleri açısından incelenmiş, elde edilen bulgular yorumlanarak aşağıda sunulmuştur:

Tablo 1. BÖTE Öğrencilerinin Cinsiyete ve Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı

Sınıf Düzeyi	Erkek		Kadın		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
1. Sınıf	22	47,8	24	52,2	46	25,7
2. Sınıf	24	43,6	31	56,4	55	29,2
3. Sınıf	13	27,1	35	72,9	48	21,5
4. Sınıf	16	34,1	31	66,0	47	23,6
Toplam	75	38,3	121	61,7	196	100,00

Tablo 1’deki araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımı incelendiğinde; öğrencilerin çoğunluğunun kadın öğrencilerden oluştuğu söylenebilir. Sınıf düzeyine göre dağılımı incelendiğinde ise öğrencilerin sayısının sınıf düzeyinde birbirine yakın olduğu söylenebilir.

Çalışmadan elde edilen veriler araştırma problemlerine göre ele alınmış ve yorumlanmıştır.

1. Öğrencilerin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algıları düzeyi nedir?

Öğrencilerin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algı düzeyi ile ilgili sonuçlar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Bilgi Okuryazarlığı Özyeterlik Ortalamaları

Madde Ortalama ve Varyansları			
	N	\bar{X}	Ss
M1	196	5,33	1,255
M2	196	5,41	1,136
M3	196	5,36	1,361
M4	196	5,10	1,418
M5	196	5,60	1,041
M6	196	5,37	1,289
M7	196	5,83	1,149
M8	196	5,33	1,296
M9	196	5,24	1,381
M10	196	5,26	1,351
M11	196	6,08	1,078
M12	196	4,73	1,536
M13	196	5,53	1,102
M14	196	5,28	1,234
M15	196	5,39	1,092
M16	196	5,63	1,123
M17	196	5,60	1,112
M18	196	5,68	1,063
M19	196	5,63	1,189
M20	196	5,41	1,264
M21	196	5,42	1,194
M22	196	4,96	1,322
M23	196	5,05	1,286
M24	196	5,13	1,371
M25	196	5,17	1,315
M26	196	5,55	1,078
M27	196	5,56	1,082
M28	196	5,57	1,207
Toplam	196	5,40	

Öğrencilerin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algıları genel ortalaması 5,40 olarak belirlenmiştir. Bu bulgu, BÖTE öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algılarının yüksek olduğunu başka bir ifadeyle öğrencilerin bilgi okuryazarlığı ile ilgili görevleri yerine getirmede kendilerini yeterli hissettikleri şeklinde yorumlanabilir.

2. Öğrencilerin Web 2.0 teknolojisi kullanma sıklığı nedir?

Öğrencilerin Web 2.0 teknolojisi Kullanma sıklıklarına göre dağılımları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Web 2.0 Teknolojisi Kullanımına Göre Dağılımları

Web 2.0 teknolojileri Kullanma Sıklıkları														
	Blog		Viki		Podcast		Video Paylaşım		Anlık Mesajlaşma		Facebook		Twitter	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Hiçbir Zaman	64	32,7	10	5,1	32	16,3	3	1,5	3	1,5	14	7,1	77	39,3
Nadiren	60	30,6	44	22,4	29	14,8	11	5,6	2	1,0	15	7,7	21	10,7
Bazen	40	20,4	55	28,1	33	16,8	13	6,6	12	6,1	15	7,7	26	13,3
Sıklıkla	28	14,3	71	36,2	67	34,2	80	40,8	50	25,5	76	38,8	36	18,4
Her Zaman	4	2,0	16	8,2	35	17,9	89	45,4	129	65,8	76	38,8	36	18,4

Öğrencilerin Web 2.0 teknolojileri kullanma sıklıkları incelendiğinde, en az kullanılan Web 2.0 aracı Blog olurken, en çok kullanılan Web 2.0 aracı Anlık Mesajlaşma olduğu görülmüştür.

3. “Öğrencilerin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algıları cinsiyete göre değişmekte midir?”

Öğrencilerin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algıları cinsiyete göre incelenmiş ve uygulanan bağımsız örneklem t- testi analiz sonucu Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Bilgi Okuryazarlığı Özyeterlik Alguları ve Cinsiyete Yönelik Bağımsız Örneklem t-testi Sonuçları

Değişkenler	N	\bar{X}	Ss	Sd	T	p
Erkek	75	148,93	22,23			
Kadın	121	152,59	18,54	136	-1,19	0,03*

*p<0.05

Öğrencilerin cinsiyete göre bilgi okuryazarlığı özyeterlik algıları ortalamaları incelendiğinde, kadın öğrencilerin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algılarının erkek öğrencilerin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algılarına göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Öğrencilerin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algıları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

4. “Öğrencilerin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algıları internet kullanma sıklığına göre farklılık göstermekte midir?”

Öğrencilerin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algıları internet kullanma sıklığına göre incelenmiş ve uygulanan tek faktörlü varyans analiz sonucu Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Bilgi Okuryazarlığı Özyeterlik Alguları Ortalama Puanları ile İnterneti Kullanma Sıklığına Yönelik Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplar Arası	2267,16	3	755,72			
Grup İçi	76166,85	192	396,70	1,91	0,13*	-
Toplam	78834,02	195				

*p<0.05

Öğrencilerin interneti kullanma sıklığına göre bilgi okuryazarlığı özyeterlik algıları ortalamaları incelendiğinde, öğrencilerin özyeterlik algılarının interneti kullanma sıklığına göre değişmediği görülmektedir.

5. “Öğrencilerin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algıları sınıf düzeyine göre değişmekte midir?”

Öğrencilerin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algıları sınıf düzeyine göre incelenmiş ve uygulanan tek faktörlü varyans analiz sonucu Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Bilgi Okuryazarlığı Özyeterlik Algıları ve Sınıf Düzeyine Yönelik Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplar Arası	5162,74	3	1720,9			
Grup İçi	73271,27	192	381,6	4,09	0,004*	*1-3,*1-4
Toplam	78434,02	195				

*p<0.05

Öğrencilerin sınıf düzeyine göre bilgi okuryazarlığı özyeterlik algıları ortalamaları incelendiğinde, öğrencilerin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algılarının sınıf düzeyine göre değiştiği görülmektedir. Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Dunnet C testinin sonuçlarına göre 3. sınıf ve 4. sınıf öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algılarının 1. Sınıf öğrencilerin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algılarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

6. “Öğrencilerin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algıları Web 2.0 teknolojisi (Blog, Viki, Podcast, Video Paylaşım Siteleri, Anlık Mesajlaşma, Facebook, Twitter ve Instagram) kullanma sıklığına göre farklılık göstermekte midir?”

Öğrencilerin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algıları Web 2.0 teknolojisi kullanma sıklığına göre incelenmiş ve bu soruya yönelik yapılan analiz sonuçları aşağıda alt boyutları ile birlikte Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Bilgi Okuryazarlığı Özyeterlik Alguları ve Web 2.0 Teknolojisi Kullanma Sıklığına Yönelik Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Blog	Gruplar Arası	1885,58	4	471,39	1,18	0,32	
	Grup İçi	76548,44	191	400,78			
	Toplam	78434,02	195				
Viki	Gruplar Arası	5561,64	4	1390,41	3,64	0,007*	*Bazen-Her zaman
	Grup İçi	72872,37	191	381,53			
	Toplam	78434,02	195				
Podcast	Gruplar Arası	4348,13	4	1087,39	2,80	0,02*	*Sıklıkla-Her zaman
	Grup İçi	74085,89	191	387,88			
	Toplam	78434,02	195				
Video Paylaşım Siteleri	Gruplar Arası	3782,78	4	945,69	2,42	0,05	
	Grup İçi	74651,23	191	390,84			
	Toplam	78434,02	195				
Anlık Mesajlaşma	Gruplar Arası	4712,77	4	1178,19	3,05	0,01*	
	Grup İçi	73721,25	191	385,98			
	Toplam	78434,02	195				
Twitter	Gruplar Arası	1959,70	4	489,93	1,22	0,30	
	Grup İçi	73474,32	191	400,39			
	Toplam	78434,02	195				
Facebook	Gruplar Arası	2471,96	4	617,99	1,55	0,18	
	Grup İçi	75962,05	191	397,71			
	Toplam	78434,02	195				
Instagram	Gruplar Arası	3431,73	4	857,93	2,18	0,07	
	Grup İçi	75002,29	191	392,68			
	Toplam	78434,02	195				

Öğrencilerin Web 2.0 teknolojisi kullanma sıklığına göre bilgi okuryazarlığı özyeterlik algıları ortalamaları incelendiğinde, öğrencilerin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algısı ile Viki, Podcast ve Anlık Mesajlaşma kullanma sıklığı arasında anlamlı fark olduğu görülmektedir. Başka bir ifadeyle öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algısı ile Viki, Podcast ve Anlık Mesajlaşma kullanma sıklığına bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir.

5. Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada, öğrencilerin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algılarının cinsiyet, sınıf düzeyi, internet kullanma sıklıkları ile Web 2.0 teknolojileri kullanma sıklıkları açısından incelenmesine ilişkin istatistiksel çözümleneleri içeren araştırma bulguları ortaya konulmuştur.

Araştırmanın sonucunda öğrencilerin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algılarının yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgu, Akkoyunlu ve Kurbanoglu'nun (2004) BÖTE, ilköğretim matematik öğretmenliği ve fen bilgisi öğretmenliği bölümlerinde gerçekleştirdiği araştırma ile de örtüşmektedir. Araştırmada, BÖTE öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algıları diğer

bölgümlere göre daha yüksek bulunmuştur. Bu durum bilgi okuryazarlığı kapsamında yer alan konularının BÖTE öğrencilerinin bölüm derslerinde bulunması ve bölüm derslerinin bilgi okuryazarlığı becerileriyle yakından ilgili olması ile bağlantılı olabilir.

Araştırmada, kadın öğrencilerin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algısının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu Demiralay'ın (2008) aday öğretmenler üzerine yaptığı çalışmanın bulguları ile örtüşmektedir. Araştırma sonucunda, kadın öğrencilerin puanlarının daha yüksek olduğu ortaya çıktığı görülmüştür. Bilgi okuryazarlığı özyeterlik algısı ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunamayan çalışmalar da mevcuttur (Ata, 2011; Akkoyunlu & Korkut, 2008; Akkoyunlu & Kurbanoglu, 2004).

Araştırma sonucunda bilgi okuryazarlığı özyeterlik algılarının, öğrencilerin sınıf düzeyine göre anlamlı bir şekilde değiştiği görülmüştür. Akkoyunlu ve Kurbanoglu'nun (2004) yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının her üç bölümde de bilgi okuryazarlığı özyeterlik algı ortalamalarının birinci sınıftan dördüncü sınıfa doğru artış gösterdiği görülmektedir. Başka bir deyişle, öğrencilerin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algıları yıllar içinde artmaktadır. Akkoyunlu ve Korkut (2008) yaptıkları çalışmada ise adayların bilgi okuryazarlığı özyeterlik puanları arasında sınıflarına göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Polat'ın (2005) yüksek lisans öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmasında öğrencilerin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algı düzeyleri düşük çıkmıştır. Araştırma sonuçlarının bu şekilde çıkmasında eğitim öğretimin ilk yıllarında buldukları için öğrencilerin konulara hakimiyetlerinin az oluşu ve farklı içerikli dersler almalarının etkili olduğu söylenebilir. Öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça alan derslerine hakim olma düzeylerinin artması, bilgi arama ve geliştirme stratejilerini öğrenmeleri bilgi okuryazarlığı özyeterlik algılarını olumlu etkilediği söylenebilir.

Araştırmada, öğrencilerin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algılarının, internet kullanma sıklığına göre değişmediği görülmüştür. Akkoyunlu ve Yılmaz (2005) tarafından yapılan araştırmada öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı düzeyleri arttıkça internet kullanma sıklığının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Demiralay ve Karadeniz (2010) bilgisayar ve internete ulaşarak bunları ileri düzeyde kullanan öğretmen adaylarının, bilgi okuryazarlığı özyeterlik algı puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna varmışlardır. Kaya ve Durmuş (2008) tarafından yapılan araştırmada, her zaman internet kullanan öğrencilerin bilgi okuryazarlığı ortalama puanlarının diğer gruplara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazının aksine internet kullanma sıklığı ile bilgi okuryazarlığı özyeterlik algıları arasında anlamlı ilişki bulunmamasının sebebi, alınan örneklemden kaynaklanmış olabilir. Bu durum, BÖTE öğrencilerinin Bilgi ve İletişim Teknolojileri kullanma düzeylerinin yüksek olması ile ilişkilendirilebilir.

Araştırma sonucunda, bilgi okuryazarlığı özyeterlik algılarının Viki, Podcast ve Anlık Mesajlaşma kullanma sıklığına bağlı olarak anlamlı bir şekilde değiştiği görülmüştür. Ata (2011) çalışmasında Blog, Viki, Podcast, Facebook ve MSN gibi Web 2.0 teknolojileri puanları ile bilgi okuryazarlığı özyeterlik algıları puanlarının anlamlı bir şekilde değiştiğini belirtmiştir.

6. Öneriler

Eldeki bulgular ışığında, öğrencilerin internet kullanma sıklıkları ve bazı Web 2.0 teknolojileri kullanma sıklıkları ile bilgi okuryazarlığı özyeterlik algıları arasında alanyazının aksine anlamlı farklılık bulunamamıştır. Bu durum araştırma çalışma grubunun Gazi Üniversitesi BÖTE bölümü öğrencileri ile sınırlı olmasından kaynaklanmış olabilir. Bundan sonraki çalışmalarda ise farklı bölümlerde okuyan öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı özyeterlik algılarının belirlenmesi ve araştırılması daha uygun olabilir. Öğrencilerin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algılarının Web 2.0 teknolojileri uygulamaları beceri düzeyleri ile doğru orantılı bir

şekilde artış göstermesi, bu araçların teknik anlamda kullanım şekillerinin üniversitelerde ders olarak verilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bu sebeple üniversite öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algılarının gelişmesi için mevcut eğitim programları revize edilmesi ve söz konusu programların öğrencilerin deneyimlerini artıracak şekilde düzenlenmesi önerilebilir. Öğrencilere bilgi okuryazarlığı eğitimi verildikten sonra kazandıkları becerileri uygulayabilme olanağı sağlanarak, onlardan bu becerilere uygun araştırma ödevleri ve projeler hazırlamaları istenebilir.

Ayrıca öğrencilerin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algılarının Web 2.0 teknolojileri içerisinde yer alan Viki, Podcast ve Anlık Mesajlaşma kullanma sıklıklarına göre anlamlı bir şekilde değişmesi sonucu dikkate alındığında ders içi ve ders dışı etkinliklerde bu teknolojileri kullanmaları önerilebilir.

Referanslar

- ALA (American Library Association). (1989). *Presidential Committee on Information Literacy: Final Report*. Washington. <http://www.ala.org/acrl/publications/whitepapers/presidential> sayfasından erişilmiştir.
- Akkoyunlu, B., & Kurbanoglu, S. (2002). Öğretmen Adaylarına Uygulanan Bilgi Okuryazarlığı Programının Etkiliği Ve Bilgi Okuryazarlığı Becerileri İle Bilgisayar Öz-Yeterlik Algısı Arasındaki İlişki. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(22), 98-105.
- Akkoyunlu, B. & Korkut, E., (2008). Yabancı Dil Öğretmen Adaylarının Bilgi Ve Bilgisayar Okuryazarlık Öz-Yeterlikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(34), 178-188.
- Akkoyunlu, B., & Kurbanoglu, S. (2004). Öğretmenlerin Bilgi Okuryazarlığı Öz Yeterlik İnancı Üzerine Bir Çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 11-20.
- Akkoyunlu, B., & Yilmaz, M. (2005). Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlık Düzeyleri ile İnternet Kullanım Sıklıkları ve İnternet Kullanım Amaçları. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 19, 1-14.
- Ata, F. (2011). *Üniversite Öğrencilerinin Web 2.0 Teknolojilerini Kullanım Durumları ile Bilgi Okuryazarlığı Öz-Yeterlik Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Badke, W. (2010). Foundations of information literacy: Learning from Paul Zurkowski. *Online*, 34(1), 48-50. <http://www.acsu.buffalo.edu/~mu1/MLIS%20Spring%202011/LIS%20505/Assignment%20%233%20Information%20Literacy/Research/Foundations%20of%20%20Information%20Literacy.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Baran, B., & Ata, F. (2013). Üniversite öğrencilerinin web 2.0 teknolojileri kullanma durumları, beceri düzeyleri ve eğitsel olarak faydalanma durumları. *Eğitim ve Bilim*, 38(169).
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Carr, J. A. (1998). *Information Literacy and Teacher Education*. ERIC Digest. New York: ERIC Clearinghouse on Information Resources.
- Demiralay, R. (2008). *Öğretmen Adaylarının Bilgi ve İletişim Teknolojilerini Kullanımları Açısından Bilgi Okuryazarlığı Öz-Yeterlik Algılarının Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Demiralay, R., & Karadeniz, Ş. (2008). İlköğretimde Yaşam Boyu Öğrenme İçin Bilgi Okuryazarlığı Becerilerinin Geliştirilmesi. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 3(2), 89-119.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kaya, S. & Durmuş, A. (2008). Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlığı ve Araştırma Yaparken İnterneti Kullanma Düzeyleri. *Uluslararası II. Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu*, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Kurbanoglu, S. S. (2010). Bilgi Okuryazarlığı: Kavramsal Bir Analiz. *Türk Kütüphaneciliği*, 24(4), 723-747.
- Kurbanoglu, S., & Akkoyunlu, B. (2001). Öğrencilere bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılması üzerine bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(21).
- O'Reilly, T. (2005) What is Web 2.0?: Design Patterns and Business Models for the Next Generation of Software. <http://www.oreilly.com/pub/a/web2/archive/what-is-web-20.html> adresinden erişilmiştir.
- Polat, C. (2005). Üniversite Öğrencilerinin Bilgi Okuryazarlığı Becerilerindeki Zorlanma Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma. *Türk Kütüphaneciler Derneği*, 408-431.
- Usluel, Y. K. (2007). Can ICT usage make a difference on student teachers' information literacy self-efficacy. *Library and Information Science Research*, 29, 92-102.